

Криворізький державний педагогічний університет

Інноваційні підходи до формування соціологічної і політичної культури студентів

Новий час та інтеграція вищої освіти України у європейський освітній простір змінюють вектори її розвитку, посилюють не тільки фаховий рівень підготовки студентів, але й громадянський, зокрема політичний, як майбутніх носіїв інтелектуального та соціального капіталу.

Тому при підготовці фахівців не тільки гуманітарного, але й технічного профілю, у вищих навчальних закладах акцент робиться як на формування предметно-діяльнісної (фахової) компетенції, так і соціальної – вміння розуміти характер соціальних і суспільних явищ і процесів, моніторити конкурентне середовище, знаходити оптимальні шляхи досягнення поставлених цілей, брати на себе громадянську відповідальність, брати участь у функціонуванні демократичних інститутів, проявляти моральне ставлення до інших людей, а також мати навички соціальної комунікації в різних життєвих ситуаціях, насамперед, у сфері реалізації трудових відносин; полікультурної, яка передбачає вміння взаємодіяти з представниками інших ідеологічних поглядів, культур, країн і розуміти їх особливості, а також толерантне ставлення до інших традицій і культурно-історичних зразків; мовної, що пов'язана з оволодінням іноземними мовами (включаючи і комп'ютерні мови), необхідні для усного і письмового спілкування та інформаційної компетенції, яка передбачає оволодіння новими технологіями, здатність аналітичного осмислення та критичного ставлення до розповсюджуваної у мас-медіа інформації.

Звісно, що названі компетенції формуються у процесі оволодіння переважно суспільно-гуманітарними дисциплінами, зокрема соціологічними та політологічними, а відтак визначають розвиток свідомості молодих фахівців і впливають на рівень їх соціологічної і політичної культури.

Тож метою даної праці є пошук і визначення інноваційних підходів до формування соціологічної і політичної культури студентів вищих навчальних закладів. Соціологічна і політична культура є характеристиками соціальних суб'єктів (людини, соціальної групи, спільноти, суспільства), які фіксують рівень розвитку їх громадянської і політичної свідомості, характер соціальної і політичної діяльності та поведінки. Основним критерієм рівня як соціологічної, так і політичної культури є реальна соціальна і політична практика. Той факт, що студенти ще не мають достатнього життєвого досвіду, а відтак і практичної соціальної та політичної діяльності, дещо ускладнює можливості формування високого

рівня їх соціологічної та політичної культури, однак не заважає викладачам закласти надійний їх фундамент.

Отже перед викладачами вищих навчальних закладів постає важливе питання: як будувати лекційні та практичні заняття, які форми і методи використовувати для того, щоб сформувати соціальну, полікультурну, мовну та інформаційну компетенції, які складуть підґрунтя їх соціологічної та політичної культури?

Насамперед, варто зазначити, що формування як компетенцій, так і відповідної їм культури мусить ґрунтуватися на профільних знаннях, які сприяють формуванню умінь їх використовувати у буденному і громадянському житті і закріпленню навичок звично користуватися ними в певних умовах. Це спонукає викладача соціально-політичних наук будувати процес навчання у тріаді освітніх цілей: зацікавити студента – мотивувати студента - заохотити до самостійної роботи.

Звісно, не варто відмовлятися від традиційних форм (лекцій, практик, семінарів, самостійної роботи тощо) і методів (словесних, наочних, практичних, програмних, проблемних, інтеракційних тощо) проведення занять з соціології та політології, адже вони мають вікову традицію і позитивні результати, однак доцільно модернізувати їх на основі інформаційних технологій. Це можуть бути науково-практичні конференції із суспільних проблем і тестові контрольні роботи в онлайн-режимі; створення соціологічних чи політичних студентських товариств у соціальних Інтернет-мережах, зокрема у фейсбуці (Facebook); контент-аналіз мас-медіа, зокрема Інтернет-ресурсів з соціальних та політичних проблем; створення анімаційних або документальних фільмів.

Новими методами, які формують у студентів критичне і конструктивне мислення, яке необхідне для розуміння і пояснення причин і наслідків соціальних та політичних проблем суспільства, вважаємо, є: спроба критичного переосмислення будь-якої соціальної чи політичної теорії в контексті глобалізаційних викликів; авторське (індивідуальне або групове) обґрунтування наукового поняття чи категорії; підготовка рецензій на наукову статтю чи монографію; написання есе або «листа другу у минуле чи майбутнє» на задану тему; презентація соціологічного чи політологічного першоджерела з визначенням його ролі у сучасному суспільному житті; аналіз на семінарському занятті публічного виступу будь-якого політика, політолога чи соціолога; командна робота з пошуку шляхів вирішення політичної чи соціальної проблеми і/або створення політичної партії чи громадського руху; аналіз іміджу сучасних політиків, зокрема українських; прогнозування можливих сценаріїв розвитку будь-якої суспільної ситуації.

Актуальним у часі є формування у студентів вищих навчальних закладів соціоінженерних умінь, які необхідні для соціального і політичного винахідництва, створення і конструювання нових або удосконалення існуючих соціальних реалій. Вміння розробляти і реалізовувати соціальні технології у соціальному і політичному полі надає реальний шанс майбутнім фахівцям не тільки створювати нову реальність в складних непередбачуваних умовах, але й одночасно застерігати суспільство від негативних наслідків деструктивної політичної діяльності, що і є невід'ємною складовою соціологічної і політичної культури.